

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Березко Олени Володимирівни

**“Архітектурно-планувальна організація комунікативного простору у
структурі торгово-розважальних центрів”**

представлену до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 “Архітектура будівель і споруд” у спеціалізовану вчену раду Д 35.052.11 у Національному університеті «Львівська політехніка»

Актуальність теми дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Березко О. В. присвячена дослідженню комунікативного простору торгово-розважальних центрів. Потенціал використання громадських будівель такого типу є надзвичайно високим. Велика площа та різноманіття функціонального наповнення торгово-розважальних центрів ставить особливі вимоги до їхньої архітектурно-планувальної організації загалом. Та зокрема до архітектурно-планувальної організації комунікативного простору, що є інтегруючою ланкою у структурі торгово-розважального центру.

Відсутність розробок із типології торгово-розважальних центрів а також відсутність спеціальних методичних розробок та рекомендацій щодо проектування їхнього комунікативного простору ускладнює проектування будівель цього типу.

Дисертаційна робота Березко О.В. є актуальною, оскільки в цій роботі проведено аналіз світового досвіду проектування ТРЦ. На основі якого розглядаються типологічні особливості та формуються практичні рекомендації для проектування комунікативного простору ТРЦ. Актуальність дослідження достатньо обґрунтована автором.

Метою роботи є розробити принципи та рекомендації щодо архітектурно-планувальної організації комунікативного простору у структурі торгово-розважальних центрів. **Об’єкт дослідження** – комунікативний простір у структурі ТРЦ, а **предмет** – його архітектурно-планувальна організація.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано в межах науково-дослідних робіт Національного університету «Львівська політехніка». Тема дисертації відповідає науковому напрямку кафедри архітектурного проектування – «Теоретично-практичні основи формування житлових і громадських будівель та споруд».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- розширено значення поняття «комунікативний простір торгово-розважального центру»;
- вперше у вітчизняній теорії та практиці архітектури розроблено типологію комунікативних просторів торгово-розважальних центрів та диференційовано їхні елементи;

- обґрунтовано п'ять принципів архітектурно-планувальної організації комунікативного простору на основі фізичних, психологічних, соціальних та естетичних потреб відвідувачів;
- відповідно до визначених принципів, сформовано рекомендації щодо архітектурно-планувальної організації комунікативного простору на основі метричних, типологічних та естетичних характеристик.

Значення результатів роботи для теорії і практики. Отримані результати дослідження можуть бути використані під час коригування вітчизняної нормативної бази з проектування закладів торгівлі та стати підставою для розроблення Державних будівельних норм і проектування ТРЦ.

Принципи та рекомендації, розроблені у дослідженні можуть використовуватись під час проектування нових та реконструкції наявних закладів багатофункціональних торгово-розважальних об'єктів.

Також результати роботи можна використати у навчальному процесі під час розроблення завдань на курсове і дипломне проектування у вишах архітектурного спрямування та у подальших наукових дослідженнях стосовно архітектурно-планувальних закладів багатофункціональних торговельно-розважальних об'єктів.

Структура та обсяг дисертації. Подана на відгук дисертаційна робота складається з одного тому, який містить вступ, чотири розділи з висновками, загальні висновки, бібліографічний перелік та додатки. Загальний обсяг роботи становить 225 сторінок, з них: 129 сторінки основного тексту, 20 сторінок списку використаних джерел (207 позицій бібліографії), 38 сторінок ілюстрованих таблиць, 36 сторінок додатків.

У вступі дисертації сформульовані основні положення наукового дослідження: визначені мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Часові межі дослідження охоплюють період появи перших ТРЦ у 1947 р. до сьогодні.

Проведений у першому розділі «Теоретичні передумови дослідження архітектурно-планувальної організації комунікативного простору торгово-розважальних центрів» аналіз літературних джерел за темою дослідження дозволив виявити, що попри велику кількість праць пов'язаних із загальною концепцією закладів торгівлі, не розкритим залишається питання комунікативного простору торгово-розважальних центрів.

На основі проведеного автором аналізу поняття «комунікативний простір» у літературних джерелах із суміжних дисциплін, сформульовано значення терміна «комунікативний простір ТРЦ».

Визначено, що історичними прототипами сучасних ТРЦ були універмаги, а також торговельні пасажі та галереї, а сучасний ТРЦ є поєднанням архітектурно-планувальних засад проектування даних будівель.

У другому розділі «Методичні основи дослідження архітектурно-планувальної організації комунікативних просторів» проведено аналіз вже напрацьованих методів дослідження об'єктів соціокультурного призначення, громадських комплексів та зокрема торговельних центрів. На основі даного

аналізу автор визначив основним методологічним підходом цього дослідження системний підхід.

Користуючись загальними поняттями системного аналізу у розділі проведено структурний аналіз ТРЦ та аналіз функціонування комунікативного простору як підсистеми ТРЦ, за методом побудови моделі «чорної скриньки». Дана модель стала ґрунтом для формування загальної структури подальшого дослідження.

Також у розділі сформовано емпіричну базу дослідження, що складається з аналізу ТРЦ країн західної Європи та України. Розроблено методологічну послідовність для детального дослідження 30 обраних ТРЦ.

У розділі третьому «Чинники та засоби формування комунікативного простору торгово-розважальних центрів» визначено архітектурні чинники впливу (містобудівельне розташування, конфігурація та рельєф ділянки забудови, розмір ТРЦ, умови будівництва, естетичний вигляд та конструктивні особливості) та такі чинники як економічний, маркетинговий, природно-кліматичний, екологічний, соціально-психологічний. Проведено аналіз впливу цих чинників на формування архітектурно-планувальної організації комунікативного простору ТРЦ.

Також у розділі проаналізовано наступні архітектурні засоби формування простору: об'ємно-просторова організація, архітектурно-планувальна схема, тектонічне вираження, ритмічна організація, масштабність, засоби навігації, кольорове вираження, світлове рішення та предметне наповнення.

У четвертому розділі «Рекомендації щодо архітектурно-планувальної організації комунікативного простору» на основі проведених досліджень автор сформував типологію комунікативних просторів ТРЦ за такими критеріями: розмір, переважаючий елемент, архітектурно-планувальна схема.

У розділі запропоновано загальну концепцію розгляду ТРЦ як редукованої та регульованої моделі центру міста, що ґрунтується на проведенні таких паралелей: історичні передумови формування ТРЦ; функціональне наповнення ТРЦ та центру міста; генетичне формування ТРЦ; морфологічні структури ТРЦ та центру міста.

На основі п'яти рівнів потреб відвідувачів автор сформував п'ять принципів організації комунікативного простору ТРЦ: принцип ергономічності; принцип органічності; принцип соціальної відкритості; принцип гармонійності; принцип «гнучкості» та поліфункціональності. До кожного із сформульованих п'яти принципів, розроблено ряд практичних рекомендацій.

Основні наукові результати дослідження вичерпно викладені у загальних висновках відповідно до поставлених завдань.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях та авторефераті. Матеріали дослідження опубліковані у 12 наукових працях з яких 4 у наукових фахових виданнях України, 1 у наукових періодичних виданнях інших держав, 1 колективна монографія та 6 тез конференцій, які досить повно відображають основні положення роботи. Висновки за результатами дослідження доповідалось та було обговорено на міжнародних,

всеукраїнських науково-практичних конференціях. У публікаціях автора повністю висвітлено результати дослідження.

Оцінка мови, стилю та оформлення дисертації й автореферату. Дисертаційну роботу написано на високому професійному рівні, вітчизняний термінологічний апарат теорії архітектури збагачено новими термінами та поняттями. Стиль викладення результатів теоретичних досліджень, нових наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність їх сприйняття та використання.

Автореферат ідентичний змісту дисертаційної роботи, написаний грамотно та з використанням сучасної наукової термінології. Оформлення дисертаційної роботи та автореферату відповідає вимогам державних стандартів і ДАК України.

Поряд з тим, до роботи є окремі зауваження та побажання.

1. Варто зауважити, що попри якісний аналіз літературних джерел на тему дослідження, у роботі недостатньо широко представлені тематичні дослідження саме вітчизняних авторів з цієї та суміжних галузей.
2. Мають місце огріхи редакційного характеру. Деякі ілюстрації у вигляді фотофіксацій не мають посилання на джерело.
3. У роботі подано рекомендації щодо функціонального наповнення комунікативного простору, проте недостатньо детально досліджено питання його функціонального зонування.
4. До таблиць 2.6 – 2.11, що відображають загальні результати проведеного аналізу об'єктів, слід додати приклад детального дослідження одного з об'єктів, що відображав би загальну методику дослідження.
5. Попри наявність цілої низки рекомендацій для практичного втілення розроблених у дисертації принципів, бажано було б розробити ескізний проект ТРЦ на основі цих рекомендацій.
6. У роботі присутні окремі логічні похибки щодо приналежності окремих частин дисертації до конкретних розділів.
7. З експозиційного матеріалу варто прибрати планшети, на яких представлено текстовий матеріал з автореферату.

Вказані вище зауваження носять редакційний та технічний характер, а тому не зменшують наукову та практичну цінність результатів роботи.

Висновок

Викладені міркування дають підстави стверджувати, що дисертаційна робота О.В. Березко “Архітектурно-планувальна організація комунікативного простору у структурі торгово-розважальних центрів” є завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено наукове завдання – розроблено наукові принципи архітектурно-планувальної організації комунікативного простору у структурі торгово-розважальних центрів.

За актуальністю розглянутих задач, обсягом досліджень, науковим рівнем і практичною цінністю отриманих результатів дисертація є завершеною, самостійно виконаною роботою, відповідає вимогам п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» ДАК Міністерства освіти і науки України, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор Березко О.В. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – Архітектура будівель і споруд.

Офіційний опонент:

Заслужений архітектор, Лауреат
Державної премії в галузі архітектури,
доктор архітектури, професор,
завідувач кафедри Основ архітектури
та архітектурного проектування
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Слепцов О. С.

“12” 04 2017 р.

Підпис Слепцова О.С. підтверджую
Секретар Вченої Ради

О.С. Петренко